

REKRYTOINTI- JA OSAAMISPALVELUT SEKÄ AKTIIVISEN TYÖNHAUN VELVOITE

Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry:n lausunto 16.6.2017

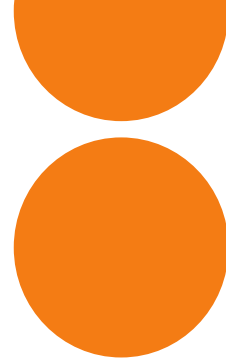
LAUSUNTO: Hallituksen esitykset eduskunnalle laeiksi julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista, alueiden kehittämisen ja kasvupalveluiden rahoittamisesta ym. sekä laiksi kotoutumisen edistämisestä

LAKI JULKISISTA REKRYTOINTI- JA OSAAMISPALVELUISTA

Ehdotetun julkisia rekrytointi- ja osaamispalveluja koskevan lain keskeisenä sisältönä olisi työnhakijan palveluprosessin määrittely (2 luku) sekä niiden rekrytointi- ja osaamispalveluiden määrittely, joita jokaisessa maakunnassa olisi oltava tarjolla (3 luku). Rekrytointipalveluna maakunnan tulisi välittää tietoa osaavan työvoiman saatavuudesta ja työtilaisuuksista, antaa rekrytointiin ja työnhakuun liittyvää neuvontaa sekä yhteen sovittaa työtilaisuuksia ja työnhakijoita. Osaamispalveluna maakunnassa tulisi olla tarjolla ammatinvalinta- ja uraohjausta sekä kasvupalvelukoulutusta. Maakunta voisi lisäksi järjestää muita rekrytointia ja työnhakua tukevia sekä osaamista kehittäviä palveluja. Muista palveluista määriteltäisiin tarkemmin ainoastaan työkokeilu (4 luku). Muutoin palveluiden sisältöä ei määriteltäisi.

1 luku Yleiset säännökset, kommentit:

Palveluiden tulee olla käytettävissä yli maakuntarajojen. Tämä täytyy varmistaa lainsäädännöllä ja käytännössä. Palveluita tulee järjestää myös muille kuin työttömille työnhakijoille, jolloin voidaan ehkäistä työttömyyttä sekä tarjota tukea uran käännekohtiin ennaltaehkäisevästi. Palvelut tulee turvata kaikille palvelua tarvitseville.

2 luku Työnhakijan palveluprosessi, kommentit:

Ensimmäinen palvelutarpeen arviointi on työnhakijan palveluprosessin kannalta avainasemassa. Arvioinnin yhdenmukainen kriteeristö, laatu ja siten alueellisen yhdenvertaisuuden toteutuminen tulee varmistaa valtakunnallisella ohjauksella. Palvelutarpeen arvioinnissa on syytä arvioida työnhakijan työkyky, osaaminen ja työnhakutaidot. Mikäli ensimmäisessä palvelutarpeen arvioinnissa ilmenee aiheita tarkempaan arviointiin (esim. riski työttömyyden pitkittymiseen), tulee tarkempi arviointi toteuttaa viipymättä.

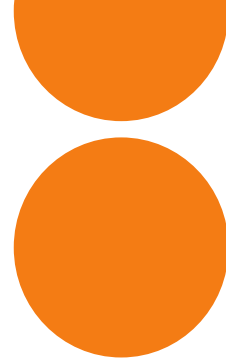
Ensimmäinen palvelutarpeen arviointi on syytä säilyttää maakunnan toteuttamana. Tämä mahdollistaa palveluiden järjestämisestä ja kustantamisesta vastaavalle maakunnalle palveluiden kokonaisvaltaisen hallinnan ja suunnittelun sekä vaikuttavuuden arvioinnin. Riskinä palvelutarpeen arvioinnin siirtämisessä palveluntuottajille on kustannusten karkaaminen sekä mahdolliset eturistiriidat.

Työttömälle työnhakijalle tulee jatkossakin tehdä työnhakijan oikeudet ja velvollisuudet, sovitut toimenpiteet, tarjolla olevat palvelut sekä muut työnhakijan aseman ja palveluprosessin kannalta keskeiset seikat kootusti selvittävä asiakirja (vrt. nykyinen työllistymissuunnitelma). Asiakirja varmistaisi työnhakijan oikeusturvan toteutumista sekä tukisi työnhaku- ja palveluprosessin selkeyttä ja suunnitelmallisuutta.

Seitsemän päivän välein tapahtuva ilmoittaminen ja raportointi aktiivisesta työnhausta on hallinnollisesti raskas toimintatapa, erityisesti sellaisille työnhakijoille, jotka eivät kykene sujuvasti käyttämään verkkopalvelua. Riski toimeentulon katkoksiin myös kasvaa.

3 luku Rekrytointi- ja osaamispalvelut, kommentit:

Korkeasti koulutetut tulee kirjata kasvupalvelukoulutuksen erityiseksi kohderyhmäksi, sillä opetus- ja kulttuuriministeriön alainen työvoimakoulutus ei tulevaisuudessa tarjoa korkeasti koulutetuille työttömille osaamisen kehittämisen mahdollisuuksia. Muutoin tämän

kohderyhmän ainoaksi kouluttautumismahdollisuudeksi jäisi omaehtoinen opiskelu työttömyysetuudella tai sivutoiminen opiskelu.

Kasvupalvelukoulutuksen järjestämisessä tulee huomioida myös valtakunnalliset osaamistarpeet sekä työnhakijan työllistymismahdollisuudet muualla kuin oman maakunnan alueella. Myös omaehtoisen opiskelun tarveharkinnassa tulee huomioida työllistymismahdollisuudet koko maassa. Koulutuspäätöksiä tehtäessä yksilön tarpeiden huomioimisen on oltava tasa-arvoisessa asemassa alueen ja elinkeinojen tarpeiden huomioimisen ohella.

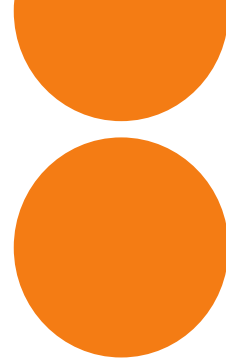
Kasvupalvelukoulutuksen ja OKM:n alaisen työvoimakoulutuksen tarjontaan tulee olla valtakunnallinen ohjaus tasapainoisen ja koko maan osaamistarpeita palvelevan kokonaisuuden varmistamiseksi.

Julkisista työvoima- ja yrityspalveluista annetun lain (JTYPL) vuoden 2017 määräaikaista muutosta (rakennusinsinöörien muuntokoulutus) vastaava toimintatapa pitäisi mahdollistaa positiivisen rakennemuutoksen tilanteissa myös 2017 jälkeen ja myös muilla koulutusaloilla. Esimerkiksi soveltuvan yhteiskuntatieteellisen koulutuksen omaavien muuntokoulutus sosiaalityöntekijäksi pätevöitävillä opinnoilla auttaisi vastaamaan akuuttiin sosiaalityöntekijäpulaan. Pelkkä lainsäädäntö tai rahoituksen varaaminen uusiin toimintamuotoihin ei vielä riitä, vaan tarvitaan lisäksi selkeät pelisäännöt ja työnjako ministeriön, maakuntien ja koulutuksenjärjestäjien ja oppilaitosten kesken.

Yleisperusteluissa s. 70 todetaan, että ”yrittäjyys eri muodoissaan on aina vaihtoehto palkkatyölle”. Rinnastusta ei ole syytä tehdä, sillä yrittäjyys ei ole jokaiseen tilanteeseen sopiva vaihtoehto eikä yrittäjätyötä voi etuuksien suhteen rinnastaa palkkatyöhön.

4 luku Työkokeilu, kommentit:

Mikäli palveluntuottaja valtuutetaan tekemään työkokeilusopimuksia, on huolehdittava laillisuusvalvonnan toteuttamisesta sekä hyvän hallintotavan noudattamisesta.

LAKI TYÖTTÖMYYSTURVALAIN MUUTTAMISESTA

Työttömyysturvalain keskeisimmät muutokset koskevat työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanoon

liittyvien tehtävien siirtämistä TE-toimistoilta työttömyyskassojen, Kansaneläkelaitoksen ja maakuntien hoidettavaksi. Tehtävien siirtämisestä säädettäisiin pääosin 11 – 14 luvussa.

Lisäksi työttömyysturvan seuraamusjärjestelmää muutettaisiin siten, että keskeistä jatkossa olisi työnhakijan aktiivisen työnhaun seuraaminen. Tätä koskevat säännökset olisivat pääosin 2 a luvussa.

1 luku Yleiset säännökset, kommentit:

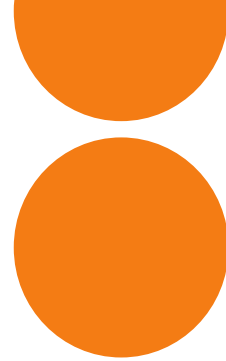
Lainsäädännöllä on varmistettava, että esimerkiksi ammattiliittojen tai niiden muodostamisen yhdistysten tai yhtiöiden tarjoamat työllistymistä tai osaamisen kehittämistä edistävät palvelut voidaan lukea kuuluvaksi työllistymistä edistäviin palveluihin.

Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry ei kannata työllistymissuunnitelman poistamista ja sen korvaamista työnhakijalle asetettavilla määrällisellä työnhakuvelvoitteella.

On ongelmallista, että työttömyysetuuden saamisen edellytykset ovat osittain riippuvaisia palveluita, joiden järjestämiseen maakunnilla ei ole täsmällistä velvollisuutta. Nyt esitetty aktiivisen työnhaun velvoite ja työttömyysturvan ns. aktiivimalli (lausuntopyyntö STM/1919/2017) johtavat voimaantultuaan tilanteeseen, jossa työnhakijalla itsellään on vain rajattu mahdollisuus vaikuttaa työttömyysetuutensa jatkumiseen ja tason säilymiseen.

2 a luku Työvoimapolitiittisesti moitittava menettely, kommentit:

YKA kannattaa muutoksia, joilla päteviin syihin erota työstä lisätään 0-työsopimus sekä provisiopalkkaisten määritellyt tilanteet.

Aktiivista työnhakua koskevat pykälät 8 a § ja 8 b §:

YKA ei kannata työllistymissuunnitelman korvaamista työnhakijalle asetettavalla määrällisellä työnhakuvelvoitteella. Kaavamainen velvoite aiheuttaa todennäköisesti epätarkoituksenmukaisia seuraamuksia, turhien hakemusten lähettämistä, näennäistä aktiivisuutta, avointen työpaikkojen ilmoittelun vähentymistä jne. Ehdotus myös ongelmallinen työnhakijoiden yhdenvertaisuuden kannalta – eri aloilla ja alueilla on hyvin erilainen tilanne työmahdollisuuksien osalta. Työpaikkojen ja työnhakijoiden kohtaantoa palvelisi mekaanisen hakuvelvoitteen sijaan panostaminen työllistymistä ja osaamisen kehittämistä tukeviin palvelutarjontaan.

Malli ei ota huomioon työmarkkinoiden ja työnhaun muutosta ja monimuotoisuutta. Esityksessä ei kuvata, kuinka huomioon otetaan esimerkiksi avoimet työhakemukset, työnantajien kontaktoiminen sosiaalisessa mediassa, tapaamiset työnantajien kanssa, osallistuminen rekrytointimessuille ja –tapahtumiin, useampien työpaikkojen hakeminen yhdellä hakemuksella tai hakukerralla työnhakuportaaleissa tms. Mikäli lakiesitys etenee, on lain perusteluihin kuvattava huomattavasti tarkemmin se, mitä ”avoin työpaikka” ja sen hakeminen tarkoittaa siten, että huomioidaan nykyaikaisen työnhaun monimuotoisuus.

Esityksen mukaan ”työn on oltava sellaista, että työnhakija täyttää työpaikan saamisen yleiset edellytykset”. Määritelmä on liian tulkinnanvarainen ja saattaa asettaa työnhakijat eriarvoiseen asemaan keskenään riippuen näiden osaamisesta, kokemuksesta ja maakuntien tulkintalinjoista. Tästä syystä haettaviin työpaikkoihin sovellettava laatukriteeri on tarkennettava yksiselitteiseksi. Tällainen yksitulkintainen määritelmä olisi ”työnhakija täyttää työpaikan lainmukaiset säädetyt kelpoisuudet”.

Avoimia työpaikkoja tai työnhakijan palvelutarpeen mukaisia työllistymistä edistäviä palveluita ei välttämättä ole aina tarjolla. Esityksen mukaan tällaisissa tilanteissa työnhakija ja maakunta tai palveluntuottaja voisivat sopia muista tavoista, joilla työnhakija edistää omatoimisesti osaamistaan, työnhakuaan, työllistymistään tai yritystoiminnan aloittamista. Lakiin on kirjattava selkeät menettelyt sen

suhteen, kuka tilanteen arvioi, miten ja missä vaiheessa. Arvioi työpaikkojen riittävydestä on tehtävä etukäteen suhteessa tarkastelujaksoon, jotta työttömällä on jo etukäteen selkeä käsitys velvollisuudestaan työnhakuun. Lisäksi työnhakijan itsensä arvioille omista työllistymismahdollisuuksistaan tulee antaa painoarvoa arvioinnissa.

9 luku Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu, kommentit:

Työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen opiskelun tarpeen arvioinnissa on otettava huomioon työllistymismahdollisuudet koko maassa, ei vain alueellisesti. Yhdenmukaisuutta tarveharkintaan toisi koulutus päätösten toteuttaminen valtakunnallisesti keskitettynä tai vähintään useamman maakunnan yhteistyössä. Mikäli päätöksenteko tapahtuu maakuntatasolla, harkinta tulee tehdä kaikissa maakunnissa yhdenmukaisin kriteerein ja useamman asiantuntijan muodostamissa ryhmissä.

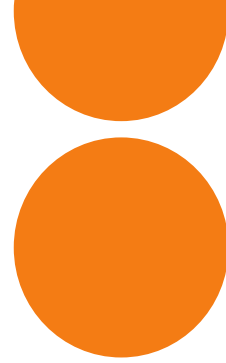
Omaehtoisen opiskelun tarvearviointia on syytä väljentää vastapainoksi työnhakijan lisääntyville aktiivisuusvelvoitteille.

LAKI KOTOUTUMISEN EDISTÄMISESTÄ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kotoutumisen edistämisestä. Voimassa oleva laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) kumottaisiin. Lain tarkoituksena olisi edistää kotoutumista ja hyviä väestösuhteita. Esityksessä säädettäisiin kotoutumisen edistämisestä selkeästi ja johdonmukaisesti ottaen huomioon maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä aluekehitys- ja kasvupalvelu-uudistusten edellyttämät kotouttamista koskevat muutostarpeet. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi kotoutumista edistävästä palveluista ja viranomaisten tehtävistä kotoutumisen edistämisessä samoin kuin kotouttamisen yhteensovittamisesta ja seurannasta hallinnon eri tasoilla. Kotoutumisen edistämisen suunnittelu ja kehittäminen yhteen sovitettaisiin maakunnan ja kunnan muun suunnittelun kanssa.

Yhteiskunta-alan
korkeakoulutetut ry

2 luku Kotoutumista edistävät palvelut, kommentit:

Laissa todetaan (2 luku, 10 §), että alkukartoitukseen VOI kuulua esimerkiksi osaamisen kartoitusta ja tunnistamista. YKAN näkemyksen mukaan osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen pitäisi kuulua aina osaksi alkukartoitusta, jotta palvelut voidaan suunnitella heti alusta lähtien oikein.